

06

November 2011
Årgang 147

budskabet

Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | Bibelen kan jo tolkes
på mange måder!?

Taler Bibelen altid klart?
Håbsbudskab eller spørgsmålstegn
Udfordret af Buddhismen

indhold;

leder

02 Relativisme og almenreligiøsitet

tema

04 Håbsbudskab eller spørgsmålstegn?

08 Taler Bibelen altid klart?

12 Guds rige og retfærdiggørelse
– samme sag?

15 Evige ord i hellig skrift

16 Når det konkrete er uklart

andre artikler

19 Udfordret af buddhisme

horisont

24 Kristne værdier, ja tak – men hvilke?

24 Gamle skal have drømme

25 Gør det enkelt!

mission gennem 100 år

26 Landet med 13 måneders solskin

bibelens overraskelser

30 Forbrydelse og vrede

bøger

33 Lille bog om nådegaver

34 Fra tropehat til iPad

35 Du er hellig – så vær det!

36 Den nøgne sandhed om seksualitet

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug, Poulsen

Forsidefoto www.sxc.hu

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 240 kr. Unge under 30 år: 140 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@dln.dk

www.dln.dk

Redaktion

Ole Solgaard (redaktør)

Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning

tlf. 2327 1253, os@dln.dk

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, leder af Café Kilden,

Herning

Per Westh Jensen, stud.teol, København

Relativisme og almenreligiøsitet

AF OLE SOLGAARD

Vores nye miljøminister, cand.theol. Ida Auken, sagde i et interview, at "det at være luthersk betyder, at jeg har frihed og ansvar for mit eget liv uden at være underlagt en absolut autoritet i form af for eksempel en kirke eller Bibelen" (Kristeligt Dagblad d. 12. august 2011).

Når du læser temaartiklerne i dette nummer af Budskabet, vil du formentlig få øje på, at den opfattelse i hvert fald ikke kan tillægges Luther. Den er snarere en variant af tidens udbredte relativisme, der har fået lidt kristelig luthersk fernis.

Hvem eller hvad er autoritet for os?

For Luther – og for os – er det afgørende at have Bibelen som autoritet. Fordi den er Guds ord, Guds åbenbaring. Hvis ikke vi har Guds ord som vores autoritet, så bliver vi vores egen autoritet.

Eller vi underlægger os andres meninger, tidsånden, demokratiet eller andre autoritetspersoner.

Ved folketingets åbningsgudstjeneste prædikede Københavns biskop. Vores nye ligestillings- og kirkeminister, Manu Sareen, kommenterede efterfølgende "prædikenen": "Jeg synes, det var en rigtig smuk prædiken og meget lærerig. Blandt andet fokuseringen på, at sandheden er brudstykker, og at vi ser det forskelligt og stykkevis, som bibelteksten formulerer det. Det var meget smukt", sagde han ifølge Kristeligt Dagblad d. 5. oktober 2011.

Det virker som en ret almenreligiøs tilgang til tingene, med fokus på det smukke og lærerige. Og det hænger formentlig sammen med, at det efter alt at dømme rent faktisk var en mere almenreligiøs tale end en kristen prædiken, han havde hørt.

Samtidig fornemmer man også i Sareens udtalelse en relati-

Ole Solgaard; Hvis ikke vi har Guds ord som vores autoritet, så bliver vi vores egen autoritet.

vistisk tilgang til Bibelen. Bibelen opfattes som en inspirationskilde, hvori vi hver især kan finde elementer til at sammenstykke vores egen sandhed.

Relativisme og almenreligiositet er kendetegnende for den tid og det samfundsmiljø, som vi befinder os i. Det gælder også den brede folkekirkelighed. Men ikke nok med det. Relativisme og almenreligiositet præger os i de "bibeltro" miljøer langt mere, end vi aner. Der skæres lidt skarpe kanter af hist og her. Og flere temaer betragtes efterhånden som "uklare".

Den kristne tro forandrer sig ikke

Vi har brug for at lytte til formaningen i Judasbrevet 3: "Kæmp for den tro, som én gang for alle er overdraget de hellige".

Her tænkes der først og fremmest på troen som en objektiv størrelse, altså indholdet i den kristne tro. Men formaningen gælder naturligvis også vores personlige tro. Vores tro er ikke en tro på hvad som helst. Indholdet af den kristne tro er ikke noget, der forandrer sig med tiden.

Det betyder ikke, at vi bare kan puttes i en skabelon, og at alle kristne skal mene og tænke ens om alle detaljer. For vores erkendelse er begrænset. Og en del er overladt til vores eget skøn. Selvfølgelig skal vi også gøre os umage med at formulere troens indhold på nye og tidssvarende måder. Og vi bør hele tiden være åben for at finde nye aspekter af troen – ved at gå til Bibelen under Helligåndens vejledning. Men selve indholdet i den kristne tro er givet på forhånd. Det er "én gang for alle overdraget de hellige".

Den kristne tro er ikke forskellige menneskers subjektive tanker og meninger, men den har et ganske bestemt grundlag og indhold. Her er og bør vi være modkultur til tidens folkereligiøsitet. Den kristne tro er ikke noget, vi selv definerer.

I Efeserbrevet 2,20 står der: "I er bygget på apostlenes og profeternes grundvold med Jesus Kristus som hovedhjørnen". Apostlene og profeterne har altså defineret den sande tros indhold.

Angreb "fra vores egen midte"

Vi må derfor blive ved med at fordybe os i, hvad Bibelen siger. Og det må vi fastholde og proklamere, uanset hvad folkestemningen siger. Ikke for at fastholde nogle kæpheste eller for at pudse vores glorie. Men vi skal gøre det for at bevare vores egen og andres tro. Troen må have et fundament at bygge på.

I vores tid er der mange angreb på den kristne tro – også "fra vores egen midte". Det værste er nok den omsiggribende *relativisme*, der ikke mener, at nogen tolkning af Bibelen er mere rigtig end andre, og så er der ellers åbent for fri fortolkning. Resultatet bliver, at vi bliver overladt i forvirring og håbløshed, for hvad kan vi så regne med som et sikkert fundament under vores skrøbelige tro?

Om vi kalder os *bibeltro* eller ej, er Satan sådan set ligeglad med. Det er vores praksis, det drejer sig om. Kampen for os består i høj grad i at blive ved med at tilegne os Guds ord og indrette os efter det – både personligt og som fællesskab. Ellers bliver vi et let bytte for vores modstander.

Derfor må vi hjælpe hinanden til at fastholde "den tro, der én gang for alle er overdraget de hellige". Og vi må opmuntre hinanden til fornyet tilegnelse af Bibelens budskab. Det forpligter. Og det sætter fri.

Håbsbudskab eller spørgsmålstegn?

– om bibeltolkningstrends

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

.....

Bibelen er fra første til sidste blad et budskab om håb. Vi er ikke alene i universet, for vores eksistens og verdens tilblivelse skyldes en skabende og opretholdende Gud.

Vi kan have vished om, at Gud er der, og at han vil os det godt, både her i tiden og for evigt. For han er kommet til os helt konkret i Jesus Kristus. Det fællesskab, som evangeliet skaber mellem kristne over hele jorden, er bundet sammen af Kristus selv og har en evighedsdimension, der omfatter en kommende nyskabt jord og en genskabt krop.

Hvordan forstås håbets budskab?

Men hvordan skal Bibelen forstås? Det spørgsmål har at gøre

med bibelsyn. I det følgende vil jeg skildre nogle typiske tilgange til Bibelen, som vi møder det i den kirkelige debat, fra kirkens prædikestole, i skoler og i uddannelsessystemet.

For 40 år siden var praksis på kræftafdelinger, at man ikke fortalte uhelbredeligt syge, at man kun kunne give lindrende pleje. Begrundelsen var, at man ikke ville tage håbet fra syge mennesker. I dag finder de fleste det uetisk at forholde patienter en så vigtig viden, og man er gået væk fra en sådan praksis.

Men hvad svarer vi som kristne, når mennesker spørger om, hvad der sker efter døden? Kan vi give mennesker vished og håb? Eller giver vi dem blot en smuk fortælling om livets sejr over døden, selv om vi dybest set ikke ved noget om det, der ligger efter død og grav? Når vi skærer ind til benet, er det, hvad debatten om bibelsyn handler om.

Mogens Müller; Det er på tide, at kirken får viklet sig helt ud af det antikke og antikverede syn på kønnene, som Paulus og hans samtidige stod for.

Den historisk-kritiske forståelse

"Historisk har Bibelen bevæget sig fra at være en uanfægtet autoritet i alt, hvad den udtalte sig om, til at være en kildesamling til den antikke jødedom og den tidligste kristendoms teologi og selvlegitimering. Fra nærmest at have været Guds ord, som talte direkte til mennesker til alle tider, er Bibelen blevet et stykke bevidsthedshistorie, der fortæller om, hvordan antikke mennesker dannede sig forestillinger om det guddommelige og forstod mennesketilværelsen". Sådan formulerer ægteparret Lisbeth og Mogens Müller det i *En bog om Bibelen*, Anis 2010.

Mogens Müller har i en menneskealder været professor i NT ved det teologiske fakultet i København og en markant fortaler for at læse Bibelen historisk-kritisk. Han vil ikke som Thorkild Grosbøll afvise Guds eksistens eller Guds åbenbaring gennem Jesus Kristus og gøre hele Bibelen til en fiktiv fortælling.

Men Müllers gud er tavs, og hvis gud måtte have åbenbaret sig ved at gribe direkte ind i historien ved Jesu komme til verden eller gennem Jesu opstandelse, så vil ingen vide det. For Bibelens beretninger herom er kun trosvidnesbyrd, der udspringer af den daværende kulturs forståelse og religiøse tankeverden.

Det autonome menneskes tolkning

I praksis betyder det, at vi i dag kan forholde os kritisk og selektivt til, hvad fra Bibelen vi vil acceptere, og hvad vi vil tage afstand fra. "Det er på tide, at kirken får viklet sig helt ud af det antikke og antikverede syn på kønnene, som Paulus og hans samtidige stod for", udtaler han til Kristeligt Dagblad d. 2. maj 2011 i et forsvar for et ritual til velsignelse af homoseksuelle par. Dermed illustrerer han, at en professor er noget klogere på teologiske og etiske emner end en apostel.

Han leverer også et teologisk materiale til sin hustru, som har været en varm fortaler for et kønsneutralt ægteskabsritual, og som sad med i det kirkeministerielle udvalg i 2010. Mogens Müllers bibelsyn genfindes i formålsparagraffen for folkeskolens kristendomsundervisning og mange andre steder.

Den repræsenterer en hovedstrøm i den tilgang til Bibelen, som udbredes fra diverse lærestole og i medierne. Dens nytteværdi markedsføres ofte ved at betone, at hvis ikke vi som kristne lærer at læse Bibelen historisk-kritisk, så lander vi nogenlunde samme sted som militante muslimer. GT's gud er ifølge denne læsning mindst lige så krigerisk og brutal som islamiske fundamentalister.

Der er mange varianter af dette bibelsyn. Eksempelvis skrev lektor i religionsvidenskab ved Århus Universitet Anders Klostergaard Petersen i en debatartikel på Kristeligt Dagblads hjemmeside d. 19. april 2011: "Verden er grundlæggende en. Hvis mennesker i dag ikke kan gå på vandet, kunne de heller ikke gøre det for 2000 år siden. Hvis døde ikke opstår i dag, gjorde de det heller ikke på Jesus' tid. Det tilsiger både fornuft og vore intuitive forestillinger os. I den forstand må man fastholde, at opstandelsen ikke er fysisk".

Professor ved det teologiske fakultet i København Troels Engberg-Petersen siger det endnu mere direkte i en kronik i samme avis dagen før Kristi Himmelfart: "Jesus fløj ikke til himmels for små 2000 år siden på sin "himmelfartsdag" i den direkte betydning, hvori det sikkert blev forstået i antikken. Sådan vil og kan ingen moderne kristen forstå det. Men påstanden om hans himmelfart, som vi nu ganske roligt kan gentage som en "som om-forestilling", indgår i en samlet forestilling, hvis kerne er, at verden er god for menneskene, og at vi har grund til at være lykkelige i denne verden, sådan som den beskrives af videnskaberne". >

Den egentlige autoritet i dette bibelsyn bliver det postmoderne, autonome menneske. Bibelen er kun interessant, for så vidt den stemmer med vores fornuft og erfaring og de humanistiske standarder, der præger vores kultur.

En midterposition: Guds ord og menneskelig refleksion

Ikke alle kan forlige sig med, at Bibelen kun er et trosvidnesbyrd og et produkt af menneskers religiøse tanker. Mange præster og teologer vælger en mellemposition, hvor de anerkender, at Gud har åbenbaret sig ikke blot i handling, men også i ord.

Som repræsentant herfor er der dr. Theol. Helge Kjær Nielsen, der formulerer sig sådan i Kristeligt Dagblads brevkasse d. 1. juli 2008: *"De bibelske skrifter afspejler menneskers refleksioner over og tydninger af, hvad de har erfaret som – og er blevet overbevist om også er – udtryk for Guds åbenbaring i menneskers verden – i ord og handlinger. Jeg har tidligere i en lille bog med titlen "Hjertets efterklang" søgt at tydeliggøre, hvad der ligger i et sådan bibelsyn, ved at kalde Guds grundlæggende og åbenbart flertydige åbenbaring for den oprindelige klang, og så er menneskers forskellige tydninger og videregivelse heraf at forstå som forskellige efterklange"*.

Helge Kjær Nielsen står tydeligvis i en midterposition. Han ønsker at tage Bibelens selvvidnesbyrd alvorligt og taler om Bibelen som åbenbaring. Samtidig er han så præget af den historisk-kritiske læsning af evangelierne, at han også læser Bibelen som et udtryk for menneskers forskellige *tydninger* og *efterklange* af Jesus-traditionen.

Problematisk sondring

Ret forstået er der en pointe i Helge Kjær Niensens sondring.

Evangelierne rummer jo ikke blot Jesu ord og gerninger, men også menneskers reaktion herpå, både tro, tvivl, kritik, vantro. Men ifølge Bibelens egen selvforståelse er også gengivelsen af menneskers reaktion i ord og handling i mødet med Guds frelsesgerninger en del af Guds ord og af den åbenbaring, som er blevet til ved en forening af Guds ånd og den menneskelige forfatter.

Problemet ved Helge Kjær Niensens position er, at Bibelen bliver en blanding af åbenbaring og flertydige og modstridende tolkninger af åbenbaringen. Når Jesus ifølge Mattæus og Lukas blev født af en jomfru, er det så en del af *åbenbaringen* eller en senere teologisk og menneskelig *refleksion* over åbenbaringen? Når jeg som præst ved en åben grav forkynder det levende håb ved Jesu Kristi opstandelse, formidler jeg så Guds ord og åbenbaring eller en from menneskelig refleksion over åbenbaringen?

Når man som Helge Kjær Nielsen sondrer mellem en kærne i Bibelen, som er åbenbaring, og andet, som er flertydig og menneskelig tolkning af åbenbaringen, får man to problemer. Hvem skal afgøre, hvad der er den ægte vare og den sande kærne? Og hvordan kan man vide, om det, man læner sin tro til som kærnen i den bibelske åbenbaring, ikke er datidens falske efterklang af åbenbaringen?

En tredje vej: Det poetiske bibelsyn

Inden for de sidste 20-30 år er der sket et delvist skifte i den teologiske verden. Fra at beskæftige sig med Bibelens historiske forankring er man begyndt at fokusere på Bibelen som et *litterært værk*.

Vi, der har gennemlevet dette skifte, oplevede det lidt som en våbenhvile i diskussionen om bibelsyn. Nu stod vi sammen med fagteologer om at læse Bibelen i dens endelige kanoniske form

Børge Haahr Andersen, f. 1956

Cand.theol. 1986

Rektor på Dansk Bibel-Institut

Forfatter til en række bøger, senest

Fra Slumstrup Mark til Paradis

og behøvede ikke forholde os til spørgsmålet om, hvorvidt de bibelske fortællinger var historisk sande eller ej. Vi kunne sammen dvæle ved litterære, sproglige virkemidler og sammen reflektere over *tekstens betydning for nutidsmennesker*.

En fornem repræsentant for dette syn er professor i litteraturhistorie, Erik A. Nielsen. Selv om han ikke er teolog, har han et livslangt kirkeligt engagement og har gennem foredrag og en omfattende litterær produktion involveret sig i diskussion om Bibelen, gudstjenesten, kirkehistorien og salmebogen. I 2005 udgav han en bog med den sigende titel: *Skrevet af Helligånden: poetisk bibellæsning*.

Erik A. Nielsen ved godt, at han provokerer den teologiske verden ved at bruge et så belastet, fundamentalistisk skældsord om Bibelen, at den er skrevet af Helligånden. Men han er træt af, at teologer i årtier har *analyseret de bibelske tekster i stumper og stykker* i stedet for at have øje for den helhed, den ånd og den fantastiske litteratur, som Bibelen er. Bibelen må efter hans opfattelse være en åbenbaring fra en guddommelig verden og er mere end blot et menneskeligt produkt.

Derfor distancerer Erik A. Nielsen sig fra en Grosbøll, der fornægter en fysisk opstandelse og et evigt liv. Men også fra os andre, når vi insisterer på, at opstandelse skal forstås legemligt og fysisk. Vi begår ifølge Erik A. Nielsen begge den samme fejl – vi indskrænker Bibelens tolkningspotentiale.

Spørgsmålstegn ved opstandelsen

Da Erik A. Nielsen for nogle år siden blev spurgt om at holde et foredrag over emnet *Jeg tror på kødets opstandelse*, svarede han, at det kunne han kun gøre, hvis der kom et spørgsmålstegn efter. Ingen ved jo dybest set, hvilke dybder der gemmer sig bag det

poetiske udtryk *opstandelse*. Måske er det fysisk, måske er det et billede på, at liv og fællesskab fortsætter efter døden. Hvem ved?

Efter min overbevisning er der megen originalitet og nytænkning i Erik A. Nielsens tilgang. Men skærer vi ind til benet, så er det kristne budskab i det poetiske bibelsyn til en døende menneskehed på vej mod graven ikke et håbsbudskab, men et spørgsmålstegn!

Guds åbenbaring giver vished

Hermed er jeg nået til konklusionen. Bibelsyn handler dybest set om: Er Gud til? Har han brudt verdens tavshed ved at åbenbare sig i frelseshistorien? Er Gud Helligånd den egentlige forfatter til det, de menneskelige vidner har skrevet om hans ord og gerning i Bibelen?

Kan vi ikke svare ja til disse spørgsmål, har kristendommen ikke et reelt håbsbudskab til mennesker på vej mod graven. At Bibelen er Guds ord, og at Guds ord er sandt i dens centrum og i alle dens detaljer, ligger uden for denne artikels rammer at udfolde.

Men min pointe er: Hvis Bibelen ikke er Guds tale, og hvis ikke vi fastholder, at Guds ord er sandt, også historisk sandt, så kan vi ikke tale med vished om de evige ting.

Taler Bibelen altid klart?

– Om Luthers skriftforståelse

AF PETER LEIF MOSTRUP HANSEN

Hvad mente Luther om Skriftens klarhed?¹ Vi vil forsøge at danne os et billede, som vi forhåbentlig kan tage ved lære af – også 500 år efter reformationen.

Skriften (=Bibelen) var – og er i mange sammenhænge i dag – ikke alene om at være grundlag og norm for den kristne lære. Luther understregede derimod stærkt *Skriften alene* som grundlag og norm for kristen tro, liv og lære.

Klarhed eller uklarhed har konsekvenser

Han ville ikke vide af noget, som kom på linje med Skriften. Derfor hænger hans lære om *Skriften alene* uløseligt sammen med hans lære om *Skriftens klarhed*. Hvis Skriften ikke er klar, vil den ikke kunne stå alene – men er Skriften klar, behøver den ikke nogen

andre til at bedømme eller supplere den for at kunne forstås.

Allerede gnosticisismen hævdede i kirkens første tid, at der krævedes en særlig åndelig indsigt, som kun blev givet til nogle få, for at kunne tolke de kristne skrifter. De modsagde dermed Skriftens klarhed. Mod dem fastholdt blandt andet kirkefaderen Irenæus Skriftens klarhed.

Andre protestantiske reformatorer (Zwingli og Calvin) var uenige med Luther, når det drejede sig om Skriftens klarhed, idet de talte om, at Ånden ikke behøver noget middel, men kan tale uafhængigt af Guds ord.

Uanset hvor vi hver især står, er det afgørende spørgsmål, om kirken eller den enkelte kristne har fået en særlig myndighed til at bedømme Skriften, eller Skriften har magten til at bedømme os. Er Skriften uklar, bliver vi dens dommere. Er den klar, bliver den vores dommer, når vi lader den tale til os.

Sat på spidsen; Er Skriften uklar, bliver vi dens dommere. Er den klar, bliver den vores dommer, når vi lader den tale til os.

Bibelen og filosofien

Da Luther m.fl. begyndte at reformere den katolske kirke, anvendtes Bibelen ikke som *eneste* kilde til erkendelse af Gud, men blev suppleret af fornuften, dvs. filosofien. Filosofien blev hverken anset for at være den eneste eller den fuldkomne vej til Gud – men betragtet som et nødvendigt supplement til teologien, var den en af vejene til erkendelsen af Gud.² Skriften blev ikke set som klar nok til at forme teologien alene, så filosofien måtte hjælpe.

Det er frugten af denne sammenstilling af teologi og filosofi, man som regel omtaler som ”skrift og tradition” som vejvisere for troen og læren i den katolske kirke.

Det gav to sideordnede autoriteter: På den ene side Skriften og på den anden side fornuften eller filosofien. Med filosofien blev der udviklet traditioner, som ikke lod sig bekræfte af Skriften, men som blev set som nødvendige og lige så gyldige som de udsagn, der lod sig direkte bekræfte i Bibelen.

På reformationstiden var der inden for den katolske kirke imidlertid ikke strid om, hvorvidt Skriften var Guds ord og åbenbaring og var guddommeligt inspireret. Uenigheden bestod i, om Skriften var klar eller behøvede andre egenskaber eller instanser til hjælp for at kunne forstås.

Også i dag finder vi mistillid til Bibelen som Guds ord og afvisning af, at den skulle være klar både i og uden for kirken. At sekulære mennesker ikke stoler på Skriften som Guds ord og afviser dens klarhed, er ikke så overraskende. Men når vi inden for kirkesamfundene møder mistillid til Skriften og afvisning af dens klarhed, er det et af Djævelens mere snedige angreb, fordi det kommer indefra og ikke udefra.

Det ligner et får, men lugter af ulv ... Og her bør vi være særligt vågne! Luther siger på baggrund af Andet Thessalonikerbrev 2,4,

at Antikrist (paven!) skal sætte sig i Guds tempel (dvs. i kristenheden).³ Det er netop ikke uden for kirken, men *i selve kirken*, vi udsættes for de største antikristlige angreb.

Skriften er klar – og kan misforstås

Luther skrev ikke en bog eller artikel om Skriftens klarhed, men han har dog i flere andre sammenhænge forholdt sig til sagen, idet han fx skriver, at Skriften er ”i sig selv fuldstændig sikker, let tilgængelig, helt igennem åben, den udlægger sig selv samt viser rigtigheden af, dømmer og oplyser alle om alt”.⁴

Her ser vi som det første, at Skriften ifølge Luther altså ikke er så uklar eller svær at forstå, som forskellige personer og strømninger har ment op gennem historien. Den er derimod åben og let tilgængelig. En væsentlig pointe for Luther er netop, at Skriften er klar *i sig selv*. Den er ikke først klar, når der kommer noget eller nogen anden til, men som Skriften selv, som Guds ord åbenbaret af Gud, er den klar. Derfor fortsætter han også således: ”Oplysning og forståelse bliver alene givet gennem Guds ord”.⁵ Det er gennem sig selv, Skriften bliver forståelig. Ikke ved noget ydre.

Men Luther mente ikke, at Skriften var så klar, at man altid vil få den rette forståelse af den: ”Den, der påberåber sig at kunne begribe den hellige skrift og Guds bud med sin egen ånd og forstå den gennem sit eget studium, tager gevaldigt fejl! Deraf opstår nemlig forfejlet lære og gudløse dogmer, når man ikke går til den som en modtageparat elev, men derimod som en travl lærer (i Skriften)”.⁶

Selvom Skriften altså ifølge Luther er klar og tydelig, kan den sagtens misforstås. Det sker, når mennesket ved sin egen kraft vil forsøge at forstå Skriften og ikke vil lade sig vejlede af Guds ånd.

På den ene side er Skriften altså klar og behøver ikke nogen andre instanser, men på den anden side kan den ikke forstås uden >

Luther; Den, der påberåber sig at kunne begribe den hellige skrift og Guds bud med sin egen ånd og forstå den gennem sit eget studium, tager gevaldigt fejl.

Guds ånd. En modsætning? Nej, men det kræver en uddybende forklaring. Luther talte nemlig om en dobbelthed i Skriften. Både hvad klarhed og dunkelhed angår. Her ser vi kun på klarheden.

Indre klarhed for troen

”Der er en dobbelt klarhed i Skriften, såvel som en dobbelt dunkelhed – en ydre, skabt ved Ordets hjælp, og en anden lagt i hjerternes erkendelse. Når du taler om den indre klarhed, får intet menneske øje på et eneste bogstav i Skriften, når han ikke har Guds ånd. [...] Men når du taler om den ydre klarhed, så er intet ladet uklart eller tvivlsomt, men alt, lige meget hvad Skriften rummer, er gennem Ordet bragt i det sikreste lys og fremlagt for hele verden”⁷

Når den indre klarhed i Skriften kun lader sig finde med Guds ånd, er det altså kun den, som har Ånden, der kan forstå Skriften i dens indre klarhed. Den indre klarhed knytter sig til troen, siger Luther, idet han henviser til Første Korintherbrev 2,15: ”Det åndelige menneske derimod bedømmer alt, men selv bedømmes det ikke af nogen”.

Kun den troende har Guds ånd, og kun med Guds ånd ses og forstås Skriftens indre klarhed. Troen er et personligt, indre anliggende i modsætning til forkyndelsen af Ordet, som er det ydre og derfor også viser Skriftens ydre klarhed, der kan styrke ”de svage i troen eller gendrive modstanderne (Tit 1,9)”⁸

Når Ordet forkyndes, som det står, er det altså tydeligt for enhver, netop fordi Skriften har sin ydre klarhed. Både troende og ikke-troende kan altså forstå Skriften i dens ydre klarhed. Men når det drejer sig om den indre klarhed (som måske kunne beskrives med ”Kristus-hemmeligheden” jf. Ef 3,4ff), er det kun troen, der kan gribe om den.

Skriftens indre klarhed og troen er altså uløseligt forbundet. Men for det første skal det understreges, at det er troen på *Jesus Kristus* – ikke bare tro uden videre. Og for det andet medfører det, at hvis man vil forstå Skriften uden troen og dermed uden Jesus Kristus, ja så vil man forstå den uden om dens hovedindhold og omdrejningspunkt. Se fx Andet Korintherbrev 3,14ff, hvor Paulus taler om et slør over Skriften, der først tages bort i Kristus ved Ånden.

Tillid til Skriftens indhold

Det er dømt til at mislykkes, hvis man går til Bibelen eller en hvilken som helst anden bog og prøver at forstå den uden at ville vide af dens indhold. Men når Bibelen læses i tillid til dens indhold, Guds ord, Jesus Kristus selv, ja så skinner den klart! Det er den indre klarhed.

I en prædiken til 2. påskedag udtrykker Luther denne skelnen mellem den indre og ydre klarhed på en lidt anden måde: ”Til forståelse af den hellige skrift hører den åbenbaring, at den hellige Ånd som den rette fortolker forklarer Ordet udvendigt gennem den mundtlige prædiken og indvendigt gennem hjertets oplysning”⁹

Lettere sarkastisk forsøger Luther sig på et tidspunkt med et rent logisk argument for Skriftens klarhed: ”Men hvis Skriften er dunkel, som de påstår, hvem giver os så sikkerhed for, at deres forklaring er pålidelig? Måske endnu en forklaring? Og hvem skal forklare den [forklaring]? Og sådan fortsætter det i al evighed”¹⁰

Og endelig bruger han flere sider på at vise, hvordan personer i Bibelen forudsætter, at Skriften er klar og til at forstå. Her blot et lille uddrag: „Hvad gør Kristus (Joh 5,29), når han lærer jøderne at undersøge Skriften, fordi de vidner om ham? Vil han måske gøre

Peter Leif Mostrup Hansen, f. 1981
BA theol. Stud.theol.
Frimenighedspræst i LM's Frimenighed
i Randers

dem usikre i troen på ham? Hvad gør de mænd (ApG 17,11), som har hørt Paulus og så læste dag og nat i Skriften for at se, om det forholdt sig sådan? Beviser det ikke alt sammen, at apostlene som også Kristus selv henviser til Skriften som det klareste tegn på deres lære?¹¹

Klarheden forpligter

Skriftens klarhed forpligter os. Hvis den var uklar, var læren det også. Men når Skriften er klar, er læren ligeledes klar. Selvfølgelig findes der områder, som Skriften ikke udtaler sig (udtømmende) om, men som helhed og Guds ord til os er Skriften klar, så vi kan forstå de emner, den tager op, så dybt og grundigt som Gud har villet det. Og retter vi os så efter Skriften?

De, der "gør udlægningen af Skriften afhængig af deres egen ånd" kalder Luther for "gudløse mennesker", der "har kastet sig selv op til dommere over Skriften og lavet det ud af den, som passende i deres kram"¹²

Det er værd at overveje med sig selv, om der er ting i Skriften, vi har modificeret, bortforklaret, udeladt eller føjet noget til – for at det kan passe til vores ideer eller vores magelighed. For hvad nytter Skriftens klarhed, hvis vi ikke følger den, men på den ene eller anden måde smutter uden om? Eller omvendt: Når nu Skriften er klar, så lad os følge den – også på de punkter, den ikke passer ind i vores kram!

Megen troslære (dogmatik) i dag bygger i høj grad på kirkehistorien og ikke (direkte) på bibelfortolkningen (eksegese). Ikke mindst i lyset af Luthers forsvar for Skriftens klarhed er det værd at være opmærksomme på, for i praksis gør vi nemt det, som Luther forsøgte at gøre op med: nemlig at tillægge traditionen (dvs. kirkehistoriske udviklinger) lige så stor betydning som Skriften

selv. Ikke mindst undervisere i troslære bør være opmærksomme på dette, så skriftbelægget for forskellige standpunkter ikke glider i baggrunden.

Litteratur:

- Rothen, Bernhard: *Die Klarheit der Schrift*, Teil 1. Martin Luther: die wiederentdeckten Grundlage, Vandenhoeck & Ruprecht 1990
- Martin Luther: *Luther deutsch*. Die Werke Martin Luthers in neuer Auswahl für die Gegenwart. 1.-10. Band, herausgegeben von Kurt Aland, Vandenhoeck und Ruprecht 1991 - Fork. LD
- Pedersen, E. Thestrup: *Luther som skriftfortolker – En studie i Luthersk skriftsyn, hermeneutik og eksegesi*, Nyt Nordisk Forlag, København 1959
- Valen-Sendstad, Aksel: *Troens fundament*, Forlaget Kolon, Århus 1996.

Noter

- 1 Spørgsmålet om Skriftens klarhed handler om, hvorvidt Bibelen kan forstås i sig selv, eller den har brug for hjælp fra fx filosofien eller åndelige oplevelser, for at kunne forstås.
- 2 Valen-Sendstad, s.23
- 4 *Hvorfor Pavens og hans disciples bøger er blevet brændt af Doktor Martin Luther*, LD bd.2, s. 283; *Til to præster om gendåben*, LD bd.4, s. 96
- 5 WA 7,97,23f, jf. Rothen, s.8
- 6 WA 7,97,26f, jf. Rothen, s.9
- 7 *Forelæsning over Hebræerbrevet*, LD bd.1, s.313
- 8 *Om den trælbundne vilje*, LD bd.3, s.164f
- 9 LD bd.3, s.212
- 10 LD bd.8, s.194
- 11 *Om den trælbundne vilje*, LD bd.3, s.215
- 12 *Om den trælbundne vilje*, LD bd.3, s.215
- 13 *Om den trælbundne vilje*, LD bd.3, s.212

Guds rige og retfærdiggørelse – samme sag?

AF TORBEN KJÆR

.....

Bibelens klarhed er altid blevet problematiseret. Det gælder også i den postmoderne tid med dens relativisering af sandheden. Et klassisk eksempel på denne påståede uklarhed i Bibelen er forholdet mellem Jesu forkyndelse af Guds rige og Paulus' lære om retfærdiggørelse.

Det formuleres nogle gange med slagordet: "Jesu forkyndte *Guds rige*, men i stedet kom *retfærdiggørelse af tro*". Her er det underforstået, at Guds rige er én ting og retfærdiggørelse er noget helt andet. Det spørgsmål skal vi se på i denne artikel.

Når vi ser på *Guds rige* i Jesu forkyndelse, rummer det mere end retfærdiggørelse af tro, men et væsentligt element i *Guds rige* svarer helt og fuldt til Paulus' lære om retfærdiggørelse af tro. I

det følgende vil jeg fokusere på dette fælleselement. Jeg begynder med *Guds rige*, og i det følgende er det underforstået, at jeg ser på Guds rige i Jesu forkyndelse.

Definition af Guds rige

Jeg tager udgangspunkt i Ladd's klassiske definition af Guds rige.¹ Han beskriver med rette, at Guds rige primært er Guds aktive og dynamiske herredømme (fx Matt 12,28). Guds rige er sekundært det sted, hvor Gud udøver sit herredømme (fx Matt 8,11), og i nogle tekster er Guds rige ganske enkelt beskrevet som en gave (Matt 5,3). Ser vi på indholdet af Guds rige, er det primært et frelsende herredømme, men det har også en dømmende og forkastende yderside (Matt 25,11-12).

I evangelierne beskrives Guds rige både som en nutidig og frem-

Torben Kjær; Når Paulus underviser om retfærdiggørelse ved tro, udfolder han blot et element i Jesu forkyndelse af Guds rige.

tidig virkelighed. Guds rige er allerede til stede i Jesu person, ord og handlinger, men det er endnu ikke en fuldendt virkelighed. Det sker først ved genkomsten.

På baggrund af denne definition vil vi se nærmere på et aspekt ved Guds rige, og i det følgende bruger jeg *Himmeriget* og *Guds rige* i flæng om samme sag.

Guds rige beskriver frelsen i Jesu forkyndelse

Saligprisningerne (Matt 5,3-12) består af otte saligprisninger. Den sidste (v.11-12) bryder mønsteret og handler om det samme som den ottende (v.10). Dermed forstås den bedst som en udfoldelse af den ottende.

Jesus giver da den samme begrundelse i den første (v.3) og den sidste saligprisning (v.10). Dette viser, at de mellemliggende saligprisninger er udfyldende beskrivelser af Himmeriget. Det bekræftes, når vi tænker på, at Himmeriget/Guds rige er den sammenfattende beskrivelse af frelsen i Jesu forkyndelse.

Saligprisningerne i vers 4-9 beskriver forskellige aspekter af Guds frelse, og de er da udfoldelser af, hvad Himmeriget betyder. Frelsens modtagere er en gruppe: de fattige i ånden, og de beskrives nærmere i de følgende saligprisninger. Frelsens gave er én: Guds rige, og den beskrives nærmere i de følgende saligprisninger.

Denne forståelse af saligprisningerne er velkendt, og det betyder, at Matthæusevangeliet 5,6 også er en beskrivelse af Guds rige: *Salige er de, som hungrer og tørster efter retfærdigheden, for de skal mættes.*

Retfærdigheden er en gave

Jesus priser dem, der længes efter retfærdighed, for salige. "Hung-

rer og tørster" beskriver en stærk længsel. "De, der længes efter retfærdigheden", er en nærmere beskrivelse af de fattige i ånden, og da de fattige i ånden er beskrevet i forhold til Gud og frelsen, er længslen derfor en længsel efter retfærdighed i forhold til Gud.

Jesus anvender flere gange ordet *retfærdighed*, og den defineres i 5,20. Jesus siger dér, at de troendes retfærdighed langt skal overgå de skriftkloges og farisæernes, og dette vers står som overskrift over de følgende antiteser, hvor Jesus definerer den langt større retfærdighed, som opfyldelse af budene.

Jesus kalder dem, der længes efter retfærdighed, for salige. Det begrundes han med, at de skal modtage den. *Mættes* er passiv og betyder, at Gud mætter dem, og *mættes* er billedligt og fortæller, at deres længsel efter retfærdighed skal opfyldes. Retfærdigheden er da en gave.² Vi modtager den, når Guds rige skænkes os og kommer til os. Matt 5,6 fortæller, at Guds rige bringer retfærdighed, og denne retfærdighed er opfyldelse af Guds lov.

Jesus er vores retfærdighed

Jesus priser dem, som forfølges på grund af retfærdighed, for salige, og i udfoldelsen i vers 11 taler Jesus om, at "man på grund af mig" forfølges og lyver disciplene alt ondt på. I vers 10 er retfærdighed årsagen til forfølgelsen, og i vers 11 er Jesus årsagen til forfølgelsen, og det peger på, at *retfærdighed* og *Jesus* er to forskellige ord for samme sag. Jesus Kristus er vores retfærdighed.

I Matthæusevangeliet 5,20 taler Jesus om, at hvis disciplenes retfærdighed ikke langt overgår de skriftkloges og farisæernes, kommer de slet ikke ind i Himmeriget. Himmeriget er her det kommende og fuldendte Guds rige. De følgende antiteser (v.21-48) definerer retfærdigheden som opfyldelse af Guds bud.

Meget ofte kan man læse i kommentarer og artikler, at ret- >

Torben Kjær, f. 1949
Cand.theol.
Lektor i NT på Dansk Bibel-Institut
Prædikant i LM

færdighed her er disciplenes praksis og ikke det samme som en tilregnet retfærdighed, som Paulus lærer. Det er en misforståelse, for Jesus taler til disciple, der er mættede med denne retfærdighed fra Gud (v.6 og 10). De står med Jesu egen retfærdighed.

Søg først Guds rige ...

Jesus kommer med en opfordring til først at søge Guds rige og hans retfærdighed. Som vi har set, hører Guds rige og retfærdighed sammen, idet Guds rige kommer med retfærdighed. Guds rige er en gave, Gud skænker. At søge forstås da som at søge en gave. Retfærdighed er på samme måde en gave, som vi kan søge og modtage i tro.

Vi har set nogle tekster, der viser, at Guds rige bringer Guds retfærdighed til os. Den kommer med Guds rige, den skænkes os, og den består i opfyldelse af Guds bud. Det er derfor en fremmed retfærdighed, vi modtager i troen.

Paulus' lære om retfærdiggørelse af tro

Jeg har beskrevet et aspekt ved Guds rige og går nu over til ganske kort at beskrive Paulus' lære om retfærdiggørelse. Her nøjes jeg med nogle stikord. Et centralt sted bruger Paulus åbenbaringen af "Guds retfærdighed af tro til tro" (Rom 1,17) om retfærdiggørelse ved tro. Guds retfærdighed er en retfærdighed fra Gud. Den udgår fra Gud og kommer i evangeliet til den troende. Retfærdigheden er da en status, der skænkes den troende i evangeliet.

Paulus bruger det græske ord *dikaioð* om retfærdiggørelse ved tro (fx Rom 3,24 og 30). Hos Paulus har ordet betydningen "at erklære retfærdig", og Gud erklærer den troende for retfærdig. Han får derved en status som retfærdig. Paulus taler også om "at tilregne retfærdighed", som betyder, at Gud overfører retfærdig-

hed til den troende (Rom 4,6).

De ti bud formulerer Guds forpligtende vilje for mennesket (Rom 7,12). Ulydighed mod Guds lov er synd, og opfyldelse af Guds lov er retfærdighed. Paulus' lære om retfærdiggørelse ved tro betyder, at Gud skænker og tilregner retfærdighed, der består i opfyldelse af loven, til den troende.

Retfærdiggørelse er et element af Guds rige

Jeg har beskrevet et aspekt ved Guds rige og Paulus' lære om retfærdiggørelse. Nu er det tid til at sammenligne. Et aspekt ved Guds rige er, at Gud udbreder sin retfærdighed. Guds rige er retfærdighedens herredømme, hvor Gud bringer og sætter sin retfærdighed igennem i den troende. Retfærdigheden er en status; den er opfyldelse af loven; den kommer fra Gud, og den er en gave, som den troende modtager. Det er da en fremmed retfærdighed.

Dette aspekt af Guds rige er identisk med Paulus' lære om retfærdiggørelse ved tro. For Paulus er retfærdigheden en status; den er opfyldelse af loven; den kommer fra Gud, og den er en gave, som den troende modtager. Det er en fremmed retfærdighed.

Når Paulus underviser om retfærdiggørelse ved tro, udfolder han blot et element i Jesu forkyndelse af Guds rige. Det ved Paulus, og derfor skriver han i Rom 14,17: *For Guds rige er ikke mad eller drikke, men retfærdighed og fred og glæde i Helligånden.*

- 1 George Eldon Ladd: *A Theology of the New Testament*, Eerdmans 1974, s.64-69, 70-72 og 87-88.
- 2 Se G. E. Ladd: *A Theology of the New Testament*, s.79-80; David P. Scaer: *The Sermon on the Mount. The Church's First Statement of the Gospel*, Concordia 2000, s.84-86 og Timo Laato: *Fölg mig! Patorale perspektiv i bjergspredikan*, Församlingsförlaget 2011, s.50-53.

Roar Steffensen, f. 1973
Cand.theol. 2002
Generalsekretær i Bibellæser-Ringen
Tidligere missionær i Peru

Evige ord i hellig skrift

Evige ord i Hellig Skrift
Talt i tågernes land
Alt bli'r fordrejet
Løgnen bli'r sand
Afslør bedragets blændværk

Sandhedens glimtende sværd
I hjertets mørke
Med nådens befriende lys
Med tro til liv
Kald mig ind på din vej

» Forsømmelse af Guds ord er årsag til al elendighed i kirken,
mens flittig brug af Guds ord er kilden til al åndelig velsignelse.

C. O. Rosenius

Når det konkrete er uklart

AF KNUD W. SKOV

.....

Det kan være svært at finde Guds velsignelse i konkrete situationer, der ikke umiddelbart er klart omtalt i Bibelen. Så må vi huske det større perspektiv for vores liv i relation til Gud.

Det er som i et ægteskab. Den første tid, hvor forelskelsen driver værket, er de elskende grebet af lyst til at gøre godt mod den elskede. Det kommer helt af sig selv. Det er ikke her, de elskende overvejer utroskab og skilsmisse, eller om aftaler med den elskede er ligegyldige. Tværtimod.

Gid kristenlivet altid var sådan, at kærligheden til Jesus var så stærk i os. Så kunne vi ikke lade være med at gøre det gode, som han vil, og så kunne vi ikke finde på at gøre noget som helst mod hans vilje.

Gudvillet forbillede

Ægteskabsbilledet er et genialt udtryk for forholdet mellem den kristne menighed og Kristus. Sådan har Gud villet det. Som i ægteskabet opleves det at holde troens kærlighed ved lige i det lange løb som en opgave. Alligevel fastholder Bibelen, at ægteskabet er livslangt og villet fra Guds side. Det viser vores svaghed og syndighed, vores behov for nåde, tilgivelse og fornyet kærlighed til og fra ægtefællen. Sådan må også troen leves ud. Vi lever i "ægtestanden" under tilgivelsens vilkår. Det er den tilstand, der giver håb, når troens liv anfægtes af konkrete situationer.

Et kristent menneske i kamp

En kristen lever i retfærdiggørelsen af tro. Jesu død som fuldkommen stedfortræder forkyndes for os, for at troen kan skabes, og vi bliver tilregnet Jesu renhed og retfærdighed. Derved forkyndes, hvordan Jesus og jeg bytter plads, så min synd og skyld i min

Mit gamle jeg; Det vil gerne nøjes med at være religiøst, så det kan få lov at tage lidt ære selv.

fortid, nutid og fremtid er lagt på Jesus. Samtidig forkyndes, at alt hans bliver tilregnet mig.

Retfærdiggørelsen kan opleves frustrerende. Den er sket uden for mig, og den forandrer mig tilsyneladende ikke. Jeg får ikke engang klarhed over Guds vej og vilje. Livet som retfærdiggjort rummer i stedet kamp og uro.

Kristenlivet er en kamp mellem det gamle og det nye menneske i os. Paulus siger i Gal 5, at: ”I skal leve i Ånden og ikke følge kødets lyst. For kødets lyst står Ånden imod, og Ånden står kødet imod. De to ligger i strid med hinanden, så I ikke kan gøre, hvad I vil. Men drives I af Ånden, er I ikke under loven”. Den situation findes slet ikke i et menneske, der ikke er kommet til tro.

Det gamle og nye ’jeg’

Det ’gamle jeg’ – kødet – vil gerne nøjes med at være religiøst, så det kan få lov at tage lidt ære selv. Derfor vil det gerne holde Guds lov i det ydre, ved at finde nogle overkommelige punkter at indrette sig efter. På den måde undgår det at blive afsløret af Guds lovs absolutte dom. Det vil undgå at leve under nåden alene, for derved afsløres det helt og aldeles i sin manglende evne til netop at gøre Guds vilje. Det hverken kan eller vil gøre Guds vilje (Rom 8,5-8).

Det ’gamle jeg’ er stadig imod Guds vilje. Det skal bremses og begrænses lige nøjagtigt som Guds lov gør det, for ellers tager det magten og bedrager os. Det ’gamle jeg’ vil misbruge evangeliet til at tillade synd. Målet i Guds rige er i stedet, at det må dødes af loven, eller som Paulus udtrykker det: ’at kødet må korsfæstes’.

Det ’nye jeg’ søger derimod at gøre Guds vilje, fordi det er skabt i Guds billede af Ånden. Det er barne-vilkårets liv, som indebærer slægtskab med Gud, nåde og varig tilgivelse. Det ’nye jeg’ lever

ikke i loven, men i evangeliets kraft. Ved den kraft forvandles den kristne mere og mere til at ligne Kristus, ved at Kristus vinder skikkelse i ham. I Åndens liv indgår en bevidsthed om, at livet her og nu fortsætter i evigheden.

Hvad så med det, der er uklart?

Hermed har jeg understreget grundvilkårene for en kristen, som også har betydning der, hvor vi ikke kender Guds vilje sort på hvidt.

For der findes jo problemstillinger, som vi ikke kan finde direkte svar på ved at slå op i Bibelen. Der er spørgsmål, som vi ikke kan give endegyldige bibelske svar på. Disse spørgsmål har ikke frelsesbetydning for den kristne, men de indgår alligevel i kampen mellem ’det gamle jeg’ og ’det nye jeg’. Derfor må vi overveje, hvad en bestemt handling medfører:

- 1) Fører handlingen mig tættere på eller længere væk fra evangeliet og livet i nåden? – eller støtter den ’det gamle jeg’ og fører ind under loven?
- 2) Viser handlingen andre væk fra livet med Gud – enten som forbillede eller som et utroværdigt vidne?
- 3) Efterlader handlingen mig med en samvittighed, der er mærket af det skete – så min tros- og vidnefrimodighed er hæmmet?

Alkohol og tidsforbrug

Et konkret eksempel: Alkohol kan lukke ned for den etiske refleksion, som gør, at ’det nye menneske’ kan få lov at bremse/stoppe ’det gamle’ i sine handlinger. Der er forskel mellem kristne indbyrdes her. Det gælder både med hensyn til, hvordan det nye liv er præget af Guds sindelag i mig, og det gælder i spørgsmålet >

Knud W. Skov, f. 1967
Cand. IT/multimedier og theol.
Faglærer ved Medieproduktion,
Herningsholm Erhvervsskole

om, hvor meget der kan drikkes, før den enkelte påvirkes.

Set udefra bør man stoppe, når lysten til at synde ikke længere bremses af nøden for ikke at handle imod Guds vilje. Desværre er det ofte en for sen grænse, for i situationen er den refleksion måske netop sat ud af kraft. Derfor bør en kristen kun nyde alkohol med måde, eller helt vælge det fra.

Der vil ofte være andre elementer, der forstærker fristelsen til at handle mod Guds vilje – æggende musik, seksuelt præget omgangstone og dunkel belysning, som samlet kan spille en ekstra rolle i at føre til fald.

Andre eksempler: Kan en kristen spille sin tid på sociale medier, når nu så mange dør uden at kende evangeliet? Hvad med kortspil eller online spil om penge, når jeg måske derved svigter familie og forpligtelser? Kan en musik- eller sportskarriere eller anden tids- og resursekrævende karriere forenes med at være kristen, når jeg derved måske udsulter mit 'nye jeg' fra forkyndelse og bibellæsning?

Forholdet til Jesus – og hensynet til andre

Og så må vi spørge: fører sådanne situationer mig tættere ind i det åbne fællesskab med Jesus?

Det gør ikke noget, om kristne dels overvejer at leve i afholdenhed som eksempel på, hvad Guds fornyelse kan skabe – og om kristne overvejer at lade være med visse handlinger af frygt for at falde i synd – af frygt for at falde ud af nådens rum. Man bør også på bibelsk grund overveje, om fx et 'frit' forhold til alkohol kan føre min kristne bror eller søster ud i et misforhold – fordi mit forbilgede 'tillod' det, jf Romerbrevet 15,1-2.

Det gælder også andre forhold – fx forbrug og ferie – hvor det

måske er klogt at være tilbageholdende. Ikke for selvgodhedens skyld, men for hensynet til medbrødre og -søstre.

Samvittighed og omsorg

Vi må spørge os selv, om problemet vil ramme samvittigheden senere, så jeg kommer til at kæmpe med anfægtelse over det skete. En del områder – især det, der har med vores fysiske krop at gøre – huskes eller lagres varigt. Paulus advarer i Første Korintherbrev 6,18 mod utugtssynder, fordi det er synd mod legemet. På samme måde vil andre handlinger kunne huskes, så vi trods forkyndelse af tilgivelsen i Kristus, stadig kan have svært ved at tro det og finde fred. Derfor bør vi søge at undgå en sådan øm samvittighed, for ofte fører den enten til stor åndelig smerte, eller til at vi privat nedsætter lovens krav, så synden slet ikke længere er synd.

Problemstillingerne rummer mulighed for at glide ud af nåden og troens liv. Netop fordi de ikke er entydige, er vi afhængige af hinanden som kristne brødre og søstre. Vi må vove at give hinanden frihed til at leve i ansvarlighed over for Gud. Samtidig må vi stille frimodige spørgsmål til livet med Gud og fremholde de faresignaler, som vi ser hos hinanden.

Vi må altså håndtere de spørgsmål, som Bibelen ikke besvarer direkte, ud fra kristenlivets helhed. Vi har fået loven til at afsløre, så 'det gamle menneskes' lyst og vilje kan bekæmpes, fx til selv at søge ære. Vi må bekæmpe 'det gamle jeg's' trang til magelighed på andres bekostning.

Den gode vej gennem livet er "velsignelsens vej" (5 Mos 30,19-20). Dér kaldes vi til at leve i hverdagens relationer og opgaver. De er Gud-villede, og dér er Guds velsignelse for os.

Udfordret af buddhismen

AF HEINRICH W. PEDERSEN

Selv om buddhismen ikke er den største religion i verden, findes den i så mange forskellige fremtrædelsesformer, at man måske rettere burde bruge ordet *buddhismen* om den gruppe af religioner, der har udgangspunkt i samme person, men har meget forskellige udtryksformer verden over. Buddhismen har også i løbet af de seneste 30 år fået en dansk version.

Ifølge forskellige hjemmesider er der op mod 20.000 buddhister i Danmark. Heraf er langt den største del indvandrere fra Vietnam, Thailand og Burma. Buddhismen er dog også ved at være en vestlig religion, med sine egne vestlige træk og karakteristika.

Ifølge Jørn Borup – der på baggrund af religionsvidenskabelige

studier har skildret buddhismen i Danmark – er den vestlige buddhisme en religion for livsnydere. Derfor er der også de seneste år en lang række voksne danskere, kendte som ukendte, der er begyndt at dyrke buddhismen. Ligesom de unge er de tiltrukket af den østerlandske tro, fordi den virker mindre streng og er mere for livsnydere end flere andre religioner, vurderer Jørn Borup.

Buddhisme er som skræddersyet til tidsånden med fokus på individet, på selvudvikling og spiritualitet. Det betyder også noget, at det er ret uforpligtende at kalde sig buddhist – man skal ikke leve op til en masse krav og påbud som i kristendommen og islam, siger han.

Tilflugtsritual

Der er sikkert også en del danskere, der er blevet buddhister, >

Heinrich W. Pedersen; Der er sikkert også en del danskere, der er blevet buddhister, uden at de aner det.

uden at de aner det. Man bliver nemlig buddhist ved at tage tilflugt til Buddha, den buddhistiske lære og det buddhistiske fællesskab. Stort set alle buddhistiske meditationer begyndes med, at deltageren tager denne tilflugt.

Man kan så spørge, om man reelt er blevet buddhist, fordi man har deltaget i en enkelt ”prøved meditation” i et lokalt buddhistisk center. Men tilflugtsritualet er altså formelt indgangen til den buddhistiske lære, og man tager tilflugt for at opnå oplysning.

Oplysning er i buddhistisk sammenhæng et særligt begreb med en meget central betydning, der blandt andet indebærer at vågne op fra en vanebetinget døs til en tilstand af klarhed. En del af denne klarhed eller indsigt er at indse, at denne verden er et bedrag. Og det er en illusion, hvis jeg mener, at ”jeg” eksisterer adskilt fra andre levende væsner. Ifølge de buddhistiske legender var Buddha lang tid om at nå denne indsigt eller få denne oplysning. Det er altså ikke lige til at opnå denne oplysning, men midlet er at følge den buddhistiske lære.

De fire sandheder

Den buddhistiske lære kan sammenfattes i det, der bliver kaldt de fire sandheder:

1 Sandheden om lidelsen:

Ifølge denne buddhistiske lære indebærer al eksistens lidelse. Uanset hvor glad og lykkelig et menneske er, vil lidelsen altid ramme det, om ikke andet i frygten for at blive ulykkelig.

2 Sandheden om lidelsens årsag:

Mennesket selv skaber sin lidelse. Den skabes gennem tilknytninger til og begær af ting, mennesker og fænomener. Det er alt sammen forgængeligt - noget der ikke varer ved. I begærets jagt skaber mennesket altså selv sin egen lidelse. Det er ikke sikkert,

at det enkelte menneske oplever lidelsen i denne eksistens, men så vil det ifølge loven om aktion/reaktion - også kaldet *karma* - ramme i en senere eksistens. Der er dog ikke i buddhismen en sjæl, der genfødes. Buddhismen lærer, at alle levende væsner består af fem foranderlige elementer, kaldet *skandhaer*. Samspillet mellem disse fem *skandhaer* skaber illusionen om en *sjæl* eller et *jeg*.

3 Sandheden om lidelsens ophør:

Lidelsen kan ende, hvis vi kan fjerne vores tilknytning og begær. Ifølge buddhismen er det menneskets uvidenhed, der er grunden til lidelserne.

4 Sandheden om vejen til lidelsens ophør:

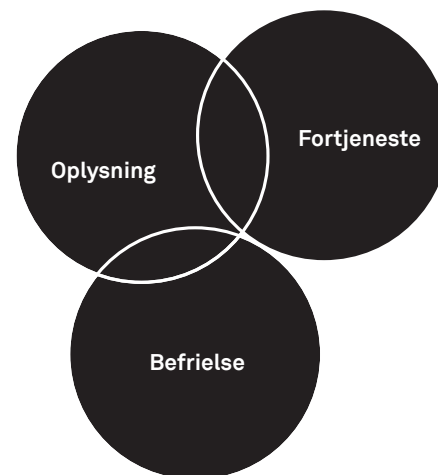
Lidelsens ophør findes i det, der kaldes *den ottefoldige vej*, som er otte leveregler.

Den ottefoldige vej

De otte leveregler er:

- 1) Ret anskuelse – kendskab til de fire ædle sandheder
- 2) Ret beslutning – beslutning om at ville forsvare verden og ikke gøre nogen fortræd
- 3) Ret tale – at afstå fra løgn og sårende tale
- 4) Ret handlemåde – at undgå at dræbe, ikke tage hvad der ikke er givet, ikke have ulovlig sex
- 5) Ret livsførelse – sammenfatter de fire foregående
- 6) Ret bestræbelse
- 7) Ret besindelse/tanke
- 8) Ret koncentration/meditation

Disse otte leveregler kan sammenlignes med de ti bud, men de leder altså frem til en metode – meditation – som den tilflugtss-

gende kan anvende for at følge den otteleddede vej.

Det betyder imidlertid ikke, at alle buddhister mediterer eller mediterer på samme måde. De fleste vesterlændinges og danskeres tilgang til buddhismen er gennem meditation, og mange betragter da også mere buddhismen som en metode frem for en religion. Men sådan er det ikke for alle i de buddhistiske lande.

Flere former

Den ovenstående tankegang sigter på at opnå *oplysning* via en meditationspraksis, og det er den form for buddhisme, der har fået størst udbredelse i vesten. Det er også denne form for buddhisme, der praktiseres blandt en elite af de buddhistiske munke i klostre i Østen.

Men i Østen og blandt en del af indvandrerne til Danmark fra Østen findes der også en anden folkerelig buddhisme, der hovedsagelig sigter på at opnå *fortjeneste* ved et fromt religiøst liv. Formålet med denne praksis kan også være at ophæve noget forkert, man har gjort, ved at gennemføre forskellige ofringer (pujas) eller eksempelvis dreje bedehjul og lignende øvelser. Håbet er så at få en *fortjeneste*, der sikrer en bedre genfødsel og en mere religiøs tilværelse i det næste liv.

En tredje form for buddhisme er specielt fremtrædende i lande og kulturer, hvor shamanisme og åndemaneri har en central rolle. Det er fx tilfældet i Tibet, Korea og Mongoliet. I disse sammenhænge sker der en sammensmeltning af den oprindelige shamanisme og buddhismen. Oplever en buddhist i denne sammenhæng problemer i dagligdagen, så som eksempelvis sygdom, misvækst og personstridigheder, så opsøges shamanen eller åndemaneren, der så på forskellig vis går i en ekstatiske trance, og foretager en rejse ind i en dæmon- og ånde verden. Derefter får

”klienten” nogle råd eller noget ”medicin”, der ifølge denne praksis *befrier* personen for problemet.

Det er vigtigt at understrege, at *disse former fungerer samtidigt og parallelt*. Buddhister kan også i forskellige perioder i livet have forskellig vægtlægning på de tre former. Det er imidlertid ikke kun i de traditionelle buddhistiske samfund, vi ser disse forskellige retninger. Også i den nye vestlige buddhisme findes der eksempler på dem, og at de kombineres.

Eksempelvis kan man på en hjemmeside, der specielt henvender sig til vesterlændinge, elektronisk betale for at få lavet ofringer/pujas på et tibetansk buddhistisk kloster. Om disse ofringer står der på hjemmesiden: *”Den fortjeneste der bliver skabt med alle disse pujas, er også din fortjeneste. Så du kan tilegne alle fortjenesterne til at opnå oplysning”* (www.fpmt.org/projects/fpmt/puja.html).

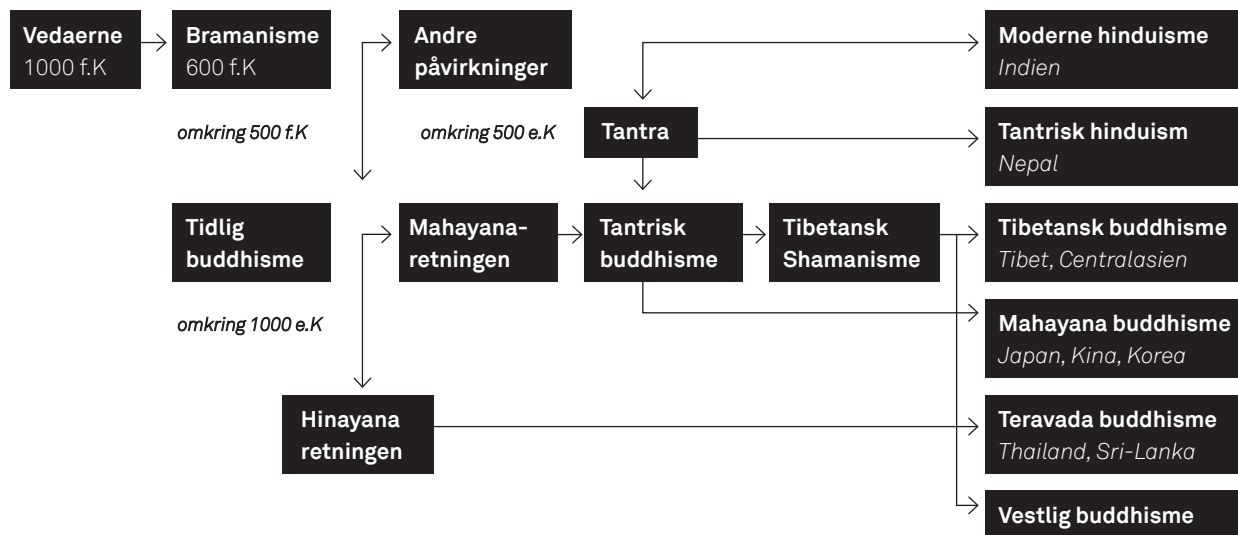
De tre ovennævnte former for buddhisme kan siges at svare til:

- en klassisk udgave: orienteringen mod *oplysning*
- en folkerelig udgave: orienteringen mod *fortjeneste*
- en mystisk retning: orienteringen mod *befrielse*

Buddhismens udvikling

Buddha betyder *den oplyste*, og er dermed en titel. Den blev tillagt >

Buddhismens udvikling

Siddhartha Gautama, der ifølge buddhistisk tradition var en fyrstesøn, der forlod sin fars rige, som lå på grænsen mellem Indien og Nepal. Han reagerede øjensynlig mod den brahmanisme, der i 600-tallet før Kristus var blevet fremherskende i hinduismen.

Brahmanismen betød blandt andet, at det kun var mandlige braminere – altså dem fra den højeste kaste, der kunne opnå befrielse og komme ud af de endeløse rækker af genfødsler. Siddhartha, der tilhørte krigerkysten, besluttede ifølge traditionen at finde en anden vej til oplysning, nemlig ovennævnte lære om *de fire sandheder*.

Hvornår Siddhartha Gautama levede er usikkert, men et sted mellem år 566 og 368 f.Kr. Det er også historisk usikkert, hvor stor en del af den buddhistiske lære, der er fra Buddhas mund, men det er sikkert, at han efterlod sig et eller andet religiøst samfund, og at det nedskrev "hans lære", og at den tidlige buddhisme spredte sig i den nordlige del af det indiske subkontinent.

Det buddhistiske samfund fik stor udbredelse på hele det indiske subkontinent under den indiske kejser Ashoka, der levede omkring 250 f.Kr. En af årsagerne til buddhismens hurtige udbredelse skyldes til dels, at buddhismen også under kejser Ashoka

Heinrich W. Pedersen, f. 1955
 Cand.mag. i religion og historie
 Sognepræst i Nørup
 Tidl. missionær i Kathmandu, Nepal
 og ansvarlig for *Vestens unge i Østen*

var missionerende, og at der antagelig har været en generel utilfredshed med brahmanismen.

To hovedretninger

Men med den store udbredelse blev nogle af de splittelser, der sikkert allerede har været i den tidlige buddhisme, også tydelig. Og der fremstår to hovedretninger der senere bliver kaldt *Mahayana* og *Hinayana*.

Hinayana betyder *det mindre fartøj* og kaldes sådan, fordi den bygger på en tankegang om, at de buddhistiske munke og nonner udgør en elite, der kan opnå oplysning. *Hinayana* betegnes også som *teravada buddhisme*, der betyder *de gamles lære*. Dermed antydes, at denne form er tæt på den tidlige buddhisme. Hvorvidt dét så er rigtigt, kan diskuteres. *Teravada* buddhismen blev den fremtrædende form for buddhisme på Sri Lanka allerede på Ashokas tid. Den kom derfra til Sydøstasien – Burma, Thailand og Cambodja.

Mahayana betyder *det store fartøj*. Ifølge den mahayana buddhistiske lære har alle væsener en medfødt Buddha-natur – og dermed mulighed for at opnå oplysning. Man skal, hvis man når oplysning, hjælpe andre til at finde samme vej. Et væsen, der har opnået erkendelse, kaldes en *bodhisatva*.

Mahayana buddhismen er udbredt i Kina, Korea og Japan. Den japanske mahayana buddhisme kaldes *Zenbuddhisme*.

I løbet af det sjette århundrede efter Kristus opstod den *tantriske* bevægelse i Nordindien. Den var både okkult, altså hemmelig, og esoterisk, det vil sige kun for de indviede.

Tantra påvirkede det, der senere blev til *tibetansk buddhisme*, der selv om den er en mahayana retning, i dag betragtes som en selvstændig retning. Den tibetanske buddhisme kaldes også for

vajrayanabuddhisme, hvilket betyder *diamantfartøjet*. Den har fået stor udbredelse i Vesten, og dens leder Dalai Lama er blevet en kendis.

I Vesten findes der dog eksempler på vestlige udgaver af alle de traditionelle buddhistiske retninger, og der er også opstået egentlige vestlige buddhistiske retninger, der låner fra alle de traditionelle retninger.

Buddhismen i Vesten

Buddhismen er altså stadig en missionerende religion, og det er blevet påstået, at den udgør en større udfordring for kristendommen, end islam gør. Det kan konstateres, at der er flere vesterlændinge, der konverterer til buddhismen end til islam.

I de mange samtaler, jeg har haft med vesterlandske buddhister, giver de udtryk for, at de er konverteret, fordi de har været utilpasse og utilfredse med det sekulære og materialistiske verdenssyn, der er fremherskende i vesten. De søger fred i en hverdag, der er fyldt med stress, og de finder, at buddhismen giver dem en metode og praksis, der hjælper dem til det. En del har desværre oplevet, at den kristne kirke ikke har kunnet give dem et fredfyldt "holistisk" liv.

Det kristne evangelium kan dog også være det glade budskab for buddhister. Det er de mange kristne i Sydkorea et eksempel på. I et land, hvor stort set hele befolkningen tilsluttede sig en eller anden form for buddhisme, tilslutter omkring halvdelen af befolkningen sig i dag en kristen kirke. Så selv om det er udfordrende at møde buddhister, er det vigtigt, at de også møder evangeliet både i Danmark og i buddhistiske lande.

Horisont;

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Kristne værdier, ja tak – men hvilke?

Når jeg er til dåbsamtale rundt om i hjemmene, taler vi selvfølgelig om opdragelsen af barnet i den kristne tro. På et tidspunkt i den samtale kommer vi som regel til at tale om den praktiske side af den kristne tro – livet ifølge Guds bud, de kristne værdier.

Jeg kan ikke mindes én eneste dåbsamtale, hvor forældrene gav udtryk for, at de ikke brød sig om de kristne værdier. Ikke én samtale. Faktisk har jeg nærmere fået det indtryk, at netop værdierne er det centrale ved kristendommen.

Centrum er ikke i høj kurs

Og noget tyder på, at dåbsforældre i Løsning-Korning, hvor jeg er præst, er enige med resten af befolkningen. En undersøgelse, som Jyllandsposten fik foretaget før påske, viste, at de fleste danskere hylder kristendommens såkaldt bløde værdier, næstekærlighed og tilgivelse. Derimod står det, der handler om Jesu død og opstandelse, om Himmel og Helvede, ikke i så høj kurs.

Man kan rive sig selv i håret med tanke på, at danskere flest øjensynlig er så langt fra

en forståelse af, hvad der er kristendommens centrum. Kristendommens centrum er jo ikke de kristne værdier, men Kristus selv.

Men man kan også vælge at sige: Godt så, her er danskerne altså, dét er udgangspunktet: de kristne værdier. Lad os bare starte der ...

Næstekærlighed og tilgivelse - hvad sagde Jesus om det? Han sagde fx: "Elsk jeres fjender, gør godt mod dem, der hader jer. Velsign dem, der forbander jer, bed for dem, der mishandler jer. Slår nogen dig på den ene kind, så vend også den anden til".

Jesus og fjendekærlighed

Kristne værdier – ikke bare næstekærlighed, men *fjendekærlighed*! Ups, har vi mon et lille problem?

Jeg tror, vi har et stort problem. På to måder:

For det første er mange simpelthen ikke klar over, hvor radikale de kristne værdier egentlig er. Man hylder noget, som man opfatter som kristne værdier, men som man i virkeligheden kan finde i de allerfleste kulturer og religioner. Jesu værdier er langt mere radikale.

For det andet løber vi panden lige mod de virkelige kristne værdier, ligeså snart vi

lærer dem at kende og begynder at tage dem alvorligt. Men det sidste er langt at foretrække for det første. For det sidste leder os nemlig frem til det næste, kristendommens centrum: Jesu død og opstandelse.

Dér møder vi nemlig den radikalt kærlige Jesus, der påtager sig vores fallitbo i mødet med den virkelige kærlighed. Og dér starter så for alvor den kristne tro. Og det kristne liv. For selvfølgelig sendes vi så af sted fra Jesu død og opstandelse med et bud om at elske radikalt. Men udgangspunktet er blevet et helt andet: at vi allerede er elsket og tilgivet radikalt, inden vi selv er kommet i gang med det.

Kort sagt: Ja til de kristne værdier. Vel at mærke dem alle sammen. Og ja til Kristus. Tilsammen bliver det godt. Tilsammen bliver det til kristendom.

HENRIK HØJLUND

Gamle skal have drømme

"Det skal ske i de sidste dage, siger Gud: Jeg vil udgyde af min ånd over alle mennesker. Jeres sønner og døtre skal profetere, jeres unge skal se syner, jeres gamle skal have drømme" (ApG 2,17).

Du kan lytte til gode bibeltimer fra stævner og bibelcamping på www.lysetoglivet.dk

Gammel er jeg måske ikke helt – endnu. Men en nat drømte jeg en meget speciel drøm, som har sat sig spor i mig. Og jeg har fortalt andre om den og oplevet, at den også har talt til dem.

Jeg befinder mig i en ukendt verden og anden tid. En markedsplads i et middelaldermiljø. I begyndelsen er det spændende, og jeg går sammen med min mand og betragter de udbudte varer, men pludselig er Niels Jørgen forsvundet og alt omkring mig synes uhyggeligt og faretruende. Menneskene betragter mig, udfordrende og mistænksomt, der er faretruende dyr, og jeg bliver opmærksom på, at jeg ingen anelse har om, hvordan jeg skal klare mig eller finde "hjem".

Jeg råber på Niels Jørgen og løber for-gæves rundt og leder efter ham, indtil jeg møder en pige, som siger, at hun har telefonnummeret til én, som kan hjælpe mig. I andre drømme har jeg ofte haft problemer med telefoner. Nogle virker ikke, andre mangler de fleste tal eller har mærkelige symboler, eller jeg kan ikke huske nummeret. Men denne gang ringer pigen op for mig, hvorefter hun rækker mig telefonen. Da samtalen går igennem, siger modtageren: – Det er Jesus.

Jeg siger, at jeg er bange og magtesløs, og

han svarer: "Mit barn er aldrig magtesløst, når det kan tale med mig."

Jeg fortæller ham om min situation, og mens jeg gør det, forsvinder frygten, og jeg ved, at jeg er sikker uanset tid og sted og situation.

Senere har ordene "Mit barn er aldrig magtesløst, når det kan tale med mig", fået en bredere horisont: Det er en erfaring, jeg har. Noget generelt, der bærer mig. Men det er samtidig en påmindelse til mig om, at det er i den konkrete og aktuelle samtale med Jesus, at min frygt og magtesløshed forsvinder. At jeg ved, at jeg er sikker uanset tid, sted og situation.

IBL

Gør det enkelt!

Vi lever i en tid, hvor mismod og træthed præger en del af os. Mange ledere og forkyndere går ligefrem ned med flaget.

Jeg tror, det hænger sammen med, at vi stiller for høje forventninger. Det er, som om vi forestiller os, at evangeliets udbredelse står og falder med, hvor dygtige vi er. Det er tid til at standse op og vove at sætte foden på bremsen.

Der er for mange ord i vores arbejde. Der

er for meget tale om ledelse og for lidt ledelse. Der er for mange ord om mission og for lidt mission. Der er for mange rapporter om diakoni og for lidt konkret omsorg og varme i vore fællesskaber og over for de mennesker, der har brug for det ...

Jeg tror, vi gør det for kompliceret. Måske fordi vi lever i en åndelig tørketid. Det er svært for os. Vi fristes til at tænke, at det måske er fordi, vi ikke gør det godt nok. Vi længes efter at se Guds rige vokse – og sætter flere projekter i gang.

Jeg vil gerne opmuntre til, at vi vover springet og lægger noget af al vores dygtighed ned og i stedet satser på det enkle og det grundlæggende ... Mindre tro på

egne kræfter og større tro på Guds kraft. Lad os satse på at invitere mennesker ind i fællesskaber, hvor der er fokus på enkel bibelsk forkyndelse, så troen kan opbygges og grundfæstes. Lad os bruge tiden målrettet på at høre Guds ord, dele det med hinanden og vise hinanden konkret omsorg i hverdagen. Lad os bevidst bruge tid og ressourcer på at være sammen med vores nabo, de ensomme og de gamle i familien og i byen. Bare for at gøre godt. Lad os gøre det mere enkelt i det nye år.

PETER NORD HANSEN

Landet med 13 måneders solskin

Interview med Jørgen Bernhard

AF EBBE KAAS

.....

I løbet af 1960'erne fik Luthersk Mission et nyt missionsfelt, nemlig Etiopien. Jørgen Bernhard var en af de første danske LM-missionærer i Etiopien. Han var aktiv i sagen om et nyt missionsland, også før beslutningerne blev taget.

Hvordan var dit eget møde med "ydre mission"?

Det begyndte hjemme hos mor og far og i missionshuset i Græsted. Jeg fik mit første Ny Testamente i flidspræmie fra søndagsskolen, da jeg netop var fyldt tre år! Det har jeg endnu. Da jeg var 16 år, begyndte jeg som søndagsskolelærer. Som ung satte jeg mig for at læse hele Bibelen, hvilket jeg også gjorde. Hele verden havde brug for Bibelen, syntes jeg. Bøger om David Livingstone, William Carey, Hudson Taylor m.fl. rettede mit blik ud i verden.

Møder med missionærer på orlov og familiens relationer til missionærer talte også til mig.

Gud overbeviste mig om, at jeg skulle forlade min gode stilling på kommunekontoret og forberede mig på en opgave som missionær. For at lære engelsk vaskede jeg op i 7-8 måneder på en skole i England.

Johannes Christensen fra Luthersk Missions Højskole (LMH) lagde et godt ord ind for mig på Fjellhaug Misjonsskole i Oslo. Her var jeg i to år og havde blandt andet Øivind Andersen som lærer. Jeg var privatist og arbejdede hos en købmand for at tjene til skolepengene. Fjellhaug gav mig et godt grundlag, da jeg fortsatte med teologien i København.

I 1973 blev min kone Hjørdis og jeg antaget af LM, og i juli 1974 blev vi ved en udsendelsesfest på LMH udsendt med vores fire

Hjørdis og Jørgen Bernhard

børn til Etiopien. I begyndelsen af marts i år kom jeg hjem fra mit sidste ophold på tre måneder, hvor Hjørdis var med en del af tiden.

Vores tid som missionærer har således strakt sig over 37 år, dog har vi været i Danmark mere end halvdelen af tiden, deraf ca. 20

år på Missionsskolen i Hillerød. Vi mangler ikke opfordringer fra Etiopien til at komme ud igen til Mekane Yesus Kirkens omfattende arbejde. Det, som har holdt os fast i tjenesten, har været det kald, Gud lagde ind i vore sind i de helt unge år. Det gælder både Hjørdis og mig selv. Når Gud kalder, er han nådig og trofast mod små og skrøbelige mennesker.

Jørgen Bernhard; LM skal være et eksempel på bibeltroskab i både ord og praksis. Ellers har vi ikke noget at gøre i international mission.

.....

Hvorfor gik LM netop i gang i Etiopien?

Det skyldtes en henvendelse fra Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) til LM, om det var muligt, at der blev sendt danske missionærer til Etiopien. Gud havde sendt vækkelse over landet, hvor hundredtusinder vendte sig fra den gamle Satan-dyrkelse til Jesus. Udfordringen til forkyndelse og undervisning var overvældende, mere end NLM selv kunne magte.

I årtier havde der været kontakt mellem NLM og LM. Fx havde Øivind Andersen fra Fjellhaug Misjonsskole i Oslo allerede i 1930'erne været taler ved bibelkursus på LMH. Der var åndelig samklang mellem NLM og LM.

LM's ledelse opfattede en beslutning om et nyt missionsfelt som en stor beslutning, og spørgsmålet skulle derfor behandles lokalt i afdelingerne. Jeg husker, at Gunnar Svendsen lagde sagen frem på et møde i missionshuset Bethania i Hillerød. Efter at sagen var fremlagt, rejste forsamlingen sig og afgav højtideligt et løfte om at stå bag i offer og forbøn. Ved LM's 100 års jubilæum i 1968 var det så endeligt afklaret. Etiopien blev LM's næste missionsland.

Hvorfor fik LM sig en ny samarbejdspartner i form af NLM?

Hovedsagelig pga. udfordringen fra Etiopien. Men vel også, fordi LM gerne så et engagement ud over de eksisterende felter og samarbejdsrelationer. Det var jo ikke blevet lettere at være missionselskab under den kirkelige selvstændiggørelse i Tanzania. Men efterretningerne fra Etiopien var afgørende, da samarbejdet med NLM tog sin begyndelse.

Jeg var elev på Fjellhaug Misjonsskole i 1962-64 og oplevede dér råbet fra Etiopien. Jeg var derfor fortaler for, at LM skulle engagere sig i det gamle kejserrige.

I Etiopien byggede LM missionsstationer i nye områder. Vi

overtog ikke stationer og et arbejde, som andre havde bygget op. Det var jo i nogen grad tilfældet i Tanzania. LM oplevede nu en voksende selvstændighed som sendemenighed, ligesom kaldet til mission blev forstærket ved kontakten til NLM.

Etiopien som missionsland var vel ikke ukendt for LM'erne før denne beslutning i 1968?

Jeg ved ikke, hvor megen støtte Dansk Ethioper Mission (DEM) fik fra missionsvenner i LM. Ved DEM's tilblivelse sidst i 1940'erne med J. Lindblom som igangsætter var der uden tvivl forbindelse til nogle LM-folk. Lindblom havde en kort overgang været gymnastik- og engelsklærer på LMH. Han og Frits Larsen stammede begge fra Allinge-Sandvig på Bornholm og kendte hinanden. Carl Roswall og Kaj Pedersen var også godt kendt med Lindblom og hans iver for Etiopien. Via disse relationer var det naturligt for Lindblom at forvente støtte fra LM-venner. Endvidere var DEM-missionærerne Marianne og Hjalmar Andersen efter hjemkomst fra Etiopien for en tid elever på LMH i 1959-60. Hjalmar var også som ung LMH-elev. De slog sig nu midlertidigt ned i Hillerød, og deres engagement i Etiopien blev kendt af mange i LM. Da de flere år senere rejste ud igen, dog uden om DEM, havde de en del støtter blandt LM-venner.

Har indsatsen ændret noget, siden LM fik et medansvar i 1968?

Det er vel især de første missionsstationer, som mange kan huske. Navne som Geresse og Galta, hvor der blev samlet specielt ind, men også områder som Jinka og Omo Rate har været genstand for LM'ernes medleven.

Geresse og Galta stationer har begge store kirker med meget stor deltagelse i søndagens gudstjeneste. Geresse kan samle

Ebbe Kaas, f. 1959
 Uddannet lærer 1985
 Skoleleder på Brændstrup Kristne Friskole
 Medlem af LM's landsstyrelse
 Prædikant i LM

10.000 til et stormøde. Geresse station har 120 menigheder og 30 prædikepladser.

I Galta er det noget lignende, men jeg har ikke de nøjagtige tal. I Geresse har bibelskolen fungeret rigtig godt i en lang årrække – med 30-40 elever på årsbasis. I Galta har bibelskolen delvist fungeret.

Mekane Yesus Kirken havde ved sin oprettelse i 1959 cirka 20.000 medlemmer. Se i skemaet herunder, hvad det er blevet til.

Ønsker for fremtiden?

– At LM's ledelse og missionsvenner regner med Gud. Det gælder mindre om at være effektiv efter vore begreber, og mere om at erkende, at vi har skatten i lerkar, for at den overvældende kraft kan være Guds og ikke vores. Det har været sagt, at ydre mission er de brændende hjerters sag.

– LM bør beslutte, at alle indsamlede midler lokalt og centralt fordeles med 60 % til international mission og 40 % til national mission.

– Bønnen om, at Gud sender arbejdere ud til den store høst, må bedes så intenst, så LM udsender missionærer, der er bevidst om at være kaldet og sendt af missionens Herre.

– LM bør holde kontakt med de gamle felter og føle et medansvar for det, som Gud kaldte os til engang. Det bør følges op ved besøg, vejledning og støtte.

– Missionærer og sendemenighed bør lære hinanden at kende.

– LM har som sendemenighed et vigtigt ansvar for at støtte de unge kirker i afvisning af liberal teologi og ubibelsk moral såsom vielse af homoseksuelle.

– LM skal være et eksempel på bibeltroskab i både ord og praksis. Ellers har vi ikke noget at gøre i international mission.

Hele Mekane Yesus Kirken – 2009 i tal:		Heraf Syd-Vest Synoden, hvor bl.a. Geresse, Galta, Jinka og Omorate ligger
Døbte medlemmer	5.279.822	243.046
Nadverberettigede medlemmer	2.465.637	120.096
Etablerede menigheder	6.644	508 *
Prædikepladser	2.818	379 *
Pastorer	2.061	119 *
Evangelister	2.728	780 *
Frivillige medarbejdere	ca. 300.000	31.461
		<i>* tallene er fra 2011</i>

Forbrydelse og vrede

Om Jesus, massakren i Norge og ...

AF LEIF BACH KOFOED

.....

Når dette skrives, er det få uger siden, at en ung mand sprængte en bilbombe i Oslo og henrettede en stor flok unge mennesker på en sommerlejr i nærheden af Oslo. I alt blev hen ved 80 mennesker dræbt, og mange blev såret.

Når dette læses, er begivenheden gledet i baggrunden, og måske er der i mellemtiden sket andre frygtelige ting.

I debatten efter hændelsen blev der naturligvis sagt meget forskelligt om gerningsmanden. Mange har ledt efter sprogets værste gloser for at karakterisere ham. De allerfleste er enige om, at man næppe kan finde nogen at sammenligne ham eller hans handling med.

En af de unge piger, som var ude på øen, da forbrydelsen fandt sted, fik et spørgsmål fra en journalist om, hvad hun mente om forbryderen. "Jeg har ikke noget forhold til ham," sagde hun. En

anden svarede på et lignende spørgsmål, at han ikke skulle have et navn.

Han er en af menneskehedens værste forbrydere! Hans forbrydelse er en af de værst tænkelige!

Mange har spekuleret på, om han er specielt ond. Er han fx ondere end de fleste, eller er han på gennemsnittet? Det ville være rart, hvis det kunne fastslås, at jeg fx ikke er så ond som ham.

Det ville være rart, hvis hans forbrydelse med sikkerhed kunne bedømmes til at være meget, meget værre end de forsyndelser, som jeg har gjort mig skyldig i.

.....

Matt 5,21-26 :

I har hørt, at der er sagt til de gamle: »Du må ikke begå drab,« og: »Den, der begår drab, skal kendes skyldig af domstolen.« Men jeg siger jer: Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen; den, der siger: Raka! til sin broder, skal kendes skyl-

Jesus; Man er lige skyldig, hvad enten man har dræbt et medmenneske, eller man er blevet vred på ham og har kaldt ham et fjols eller et skvat eller en dumrian.

dig af Det store Råd; den, der siger: Tåbe! skal dømmes til Helvedes ild. Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave. Skynd dig at blive enig med din modpart, mens du er på vej sammen med ham, så din modpart ikke overgiver dig til dommeren og dommeren igen til fangevogteren, og du kastes i fængsel. Sandelig siger jeg dig: Du slipper ikke ud derfra, før du har betalt den sidste øre.

Store og små synder

Tilsyneladende går Jesus ind på tanken om, at der findes store og små synder. Men hans måde at gøre det på er meget ubehagelig!

"Den, der begår drab, er skyldig for domstolen", siger han. Alle er enige. At slå et andet menneske ihjel skal straffes hårdt. Når en mand i Norge har slået 77 mennesker ihjel, skal han idømmes lovens strengeste straf, og der er sikkert en del, der beklager, at loven ikke giver mulighed for at idømme ham dødsstraf. Men vi forventer, at han skal sidde indespærret, indtil han dør en naturlig død. Og så vil vi ikke høre mere om ham, og vi vil ikke sætte navn på ham. Han er fortabt.

Men så fortsætter Jesus med en anden synd, som han ligestiller med den værste: "Den, der bliver vred på sin bror, ...".

Enhver er skyldig

Det viser sig nu, at Jesu anliggende ikke er en vurdering af, hvilke synder der kan kaldes store, og hvilke der kaldes små. Han anliggende er at sige, at enhver, som overtræder loven, er skyldig. Loven siger, at man ikke må slå ihjel.

Og man må ikke blive vred på sin bror og kalde ham onde navne som "Raka" og "Tåbe". Gør man det, er man lige så strafskyldig, som hvis man havde slået ham ihjel, siger Jesus.

Det vil altså sige, at hvis man bliver vred på sit medmenneske og råber sprogets værste gloser efter ham, så er man lige så skyldig som ugerningsmanden i Norge!

Jeg er skyldig

Jeg må indrømme, at jeg har været vred mange gange! Det synes ikke rimeligt at hævde, at man er lige skyldig, hvad enten man har dræbt et medmenneske, eller man er blevet vred på ham og har kaldt ham et fjols eller et skvat eller en dumrian.

Hvis ikke det lige var, fordi det står i Bibelen, og at det er Jesus, der har sagt det, så ville jeg erklære mig uenig!

Men det har ikke nogen interesse, hvad jeg mener om sagen, for nu har Jesus udtalt sig, og han har myndighed til at fastlægge, hvad der er ret og uret. Dertil kommer, at det altså er ham, der skal dømme mig på den yderste dag, og intet tyder på, at han vil spørge efter min mening eller vurdering.

Da vil han træffe sin beslutning, og hans dom kan ikke appelleres!

Løsningsforsøg

1. Jeg må forbedre mig, så jeg ikke forsynder mig igen.

Jeg vil derfor beslutte, at jeg aldrig mere vil blive vred på nogen, og jeg vil aldrig mere hverken tænke nedsættende om noget eller tale nedsættende om andre mennesker. Jeg vil så håbe, at jeg vil få så megen succes, at Jesus vil godkende mig og se bort fra de synder, jeg har begået i fortiden.

Men jeg finder ikke noget sted i Bibelen støtte for den tanke, at

Leif Bach Kofoed, f. 1944
Læreruddannet 1970
Tidl. lærer på Sædding Efterskole
Prædikant i LM

mine eventuelle gode gerninger kan udlette de onde.

2. I stedet vil jeg så forsøge at gøre alle mulige andre gode gerninger. Fx vil jeg ofre noget mere til de fattige. Jeg vil overføre lidt mere til de hungersnødramte i Østafrika. Småbeløb kan have stor betydning for mange mennesker, kan jeg læse i avisen.

Det er en god ide at sende flere penge til de nødlidende i verden! Men det giver ingen points hos Gud. Jesus siger: "Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave" (v.24-25).

Hermed vil Jesus sige, at Gud slet ikke ser den gave, jeg vil give, hvis baggrunden er forkert. Så mine gaver gør mig ikke værre eller bedre i Guds øjne.

Håbløshed

Jeg har ikke flere løsningsforsøg!

Morderen fra Norge har ødelagt alle muligheder. Intet sted i verden kan han nogensinde rejse hovedet og se folk i øjnene. Intet rettænkende menneske vil have med ham at gøre. Hans gerning kan ikke gøres om, og hans synd kan ikke sones, hverken af ham selv eller af nogen anden.

Jesus siger, at jeg er i den samme situation. Vi har begge forbrudt os og er lige skyldige! Og alt er håbløst!

"Min straf er for stor til at bære", sagde Kain. (...), "så kan enhver, der møder mig, slå mig ihjel". Da satte Gud et mærke på Kains pande. Dette mærke sagde to ting:

1. Kain er skyldig.
2. Kain er under Guds beskyttelse.

Nyt håb

Evangeliet siger, at Jesus, Guds søn, sonede al verdens synd. Korsmærket på min pande siger, at jeg er under Herrens beskyttelse. Jeg blev døbt til at tilhøre ham, hvorved hele Jesu fortjeneste blev tilegnet mig.

Gud kalder mig retfærdiggjort, hellig og ren. Bestemt ikke fordi jeg nu er holdt op med at synde, men fordi Jesu retfærdighed er blevet givet til mig.

Så er det hele ikke håbløst alligevel!

Nu kan jeg så arbejde videre på den baggrund, at min synd på forhånd er sonet. Jeg kan nu prøve at være et lidt bedre menneske i dag, end jeg var i går. Og hele tiden kan jeg vide, at synden er sonet, så min succes eller mangel på succes spiller ikke nogen rolle i mit forhold til Gud.

Gud elsker mig under alle omstændigheder for Jesu skyld.

Forhåbentlig lykkes det så at være til lidt gavn og glæde for mine medmennesker!

Nyt håb for alle?

Er der så nyt håb for alle? Ja, muligheden står åben for alle.

Hvad så med Anders Breivik? Han er muligvis så forstokket, at han er uden for både pædagogisk og evangeliets rækkevidde. Men han er under de samme vilkår som enhver anden. Også hans synd har Jesus sonet. Han fik også korsmærket, og under nævnelser af hans navn blev han døbt i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Han er skyldig til Helvedes ild; men hvis han tager imod dåbens gave i tro på Jesus, så kan han også rejse hovedet og se sig selv og hele verden i øjnene, selvom han måske skal sidde i fængsel resten af livet.

AF BIRGER REUSS SCHMIDT

Anmelderen; Lille bog med stort indhold.

Lille bog om nådegaver

Torben Kjær

Lohse, 2011

104 sider, Kr. 99,95

Tag ikke fejl af den beskedne titel. *Lille bog om nådegaver* er en bog med et forbløffende stort indhold, især når man tager størrelsen i betragtning.

I en meget kortfattet, nærmest telegramagtig stil lykkes det for Torben Kjær at formidle den bibelske undervisning om nådegaverne på en overbevisende måde. "Nådegaverne skal vi altid tænke sammen med menighedens fællesskab, forkyndel-

sen af Kristus og kærlighedens hengivelse. I den sammenhæng hører de hjemme og i den sammenhæng virker Helligånden gennem nådegaver til menighedens liv og vækst".

Sådan slutter bogen med et udsagn, der er typisk for bogens indhold. Komprimeret, men overskueligt – med stor substans og dog enkelt.

Bogen er delt i to afsnit. Først en indledning med en mere generel undervisning om nådegaverne. Dernæst en konkret gennemgang af de 18 nådegaver, som forfatteren finder i Ny Testamente. Den meget stramme opbygning af de i alt 26 små kapitler indeholder typisk en definition, en beskrivelse og en konklusion. Da kapitlerne er små, medfører det en del gentagelser. Til gengæld gør det bogen velegnet til opslagsbog.

Systematisk og overraskende

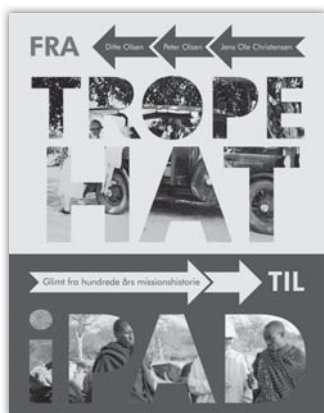
Torben Kjær er lærer i Ny Testamente på Dansk Bibel-Institut, og han gennemgår det bibelske materiale fordomsfrit og systematisk. Ind imellem sidder man dog også med en fornemmelse af, at forståelsen af nådegaverne bliver lidt for firkantet og afgrænset. Det ændrer ikke ved, at man gang på gang overraskes over de frugter,

som hans bibelstudier kaster af sig og de meget aktuelle udfordringer, de rummer. For eksempel findes der ingen "forkyndelsens nådegave", skriver Torben Kjær. Forkyndelsen varetages tilsammen af tre nådegaver: Visdomstale, undervisning/kundskabstale og formaning. Hvilke konsekvenser vi så skal tage af det i det konkrete menighedsliv, giver Torben Kjær ingen anvisninger på. Han har valgt alene at gå til teksterne i NT og beskæftiger sig ikke med den konkrete udmøntning. Det er bogens begrænsning, som jeg på forhånd var noget skeptisk overfor.

Men denne skepsis blev gjort til skamme, for bogens "ensidighed" viser sig også at være dens styrke. Torben Kjær graver i skriften, og hans lille bog formidler stor bibelsk viden. Den er enkel og letforståelig, blandt andet fordi det tungere stof er anbragt i noter, men langt fra overfladisk. På den måde er bogen med til at forny tilliden til Bibelen som Guds ord og glæden ved at læse den. Det er jo her, guldet ligger!

Om bogen; Den giver ingen lette løsninger, men meget til eftertanke og samtale.

AF RUTH BACH-SVENDSEN

Fra tropehat til iPad

Ditte Olsen, Jens Ole Christensen og Peter Olsen

Logosmedia, 2011

152 sider, kr. 149,95

100 år med udfordringer og glæder i international mission er beskrevet i denne letlæste bog. De fleste kapitler er skrevet af Ditte Olsen efter samtaler med tidligere generalsekretær i LM Leif Rasmussen. Hun gjorde flere opdagelser undervejs. Det håber jeg, mange læsere også vil gøre! Ikke mindst at de ser, hvordan Gud baner sig vej til menneskers hjerter på trods af

missionærers kultur, svagheder og manglende indsigt i lokal tænkning og levevis.

Indsigt i dilemmaer

Bogen giver indsigt i historien og de mange dilemmaer, der er forbundet med kristen mission. Der skrives om omkostninger, kald, uddannelse, børn og familieansvar, kultursammenstød, ligeværdigt samarbejde og respekt i forhold til lokale. For missionsledelsen er der mange relevante overvejelser om kerneværdier, opbakning fra LM'erne, prioriteringer, ressourcer, strategi, planlægning – og hvor går Guds vej egentlig? Bogen giver ingen lette løsninger, men meget til eftertanke og samtale. Den lægger netop op til samtale og debat om international mission. Jeg vil fremhæve kapitlet *Guds kald er mere end en opfordring*. Det er værd at nærlæse og overveje nøje. Hvordan bliver kaldet til at tilhøre Gud og tjene ham formidlet i vores tid? Er jobannoncer og moderne virksomhedsledelse nok, eller skal vi prædike og tale mere om det?

Kvinder på missionsmarken

Peter Olsen skriver om *Missionæruddannelse* – et område LM kan være rigtig stolt af at have satset på. Der er dog ikke ét ord

om forberedelse af kvinder til livet og tjenesten i en fremmed kultur. Der er nok en sammenhæng mellem den manglende uddannelse af kvinder og det, som beskrives i kapitlet *Missionæren og det tynde øl*, hvor ulykkelige missionærhustruer omtales. Hvorfor skal kvinder i øvrigt – selv i denne godt skrevne bog – omtales som missionærhustruer, som om de kun er vedhæng? Rigtigt mange af dem har opfattet sig selv som missionærer med kald fra Gud og har glædet sig over livet og opgaverne, han gav dem.

Multikulturel fremtid?

Generalsekretær Jens Ole Christensen har et kapitel om, hvordan missionsarbejdet kan se ud om 20 år. Det bliver ikke let at holde styr på en så multikulturel størrelse – hvis det altså bliver sådan. Jeg lod mig udfordre, selv om jeg er skeptisk. De korte dagbogsblade fra missionærer gør missionærlivet meget levende og nærværende. Et tiltrængt pust mellem de mange overvejelser. Nyt og gammelt brydes i bogen. Lær af det, samtal om det, og lad dig udfordre til fortsat engagement i LM's arbejde med at finde vej til menneskers hjerter med evangeliet. For det er dét, Gud er optaget af!

AF THOMAS OLOFSON

Opfordring; Læs den langsomt!

Du er hellig – så vær det!

Dagfinn Solheim

Lohse, 2011

228 sider, kr. 249,95

Budskabets læsere har grund til at være taknemmelige for bogen *Du er hellig - Så vær det!*, der er skrevet af lærer på Fjellhaug Internasjonale Høgskole Dagfinn Solheim.

Det er en bog, der handler om kristen vækst og helliggørelse. Det er et tema, som det er godt at få kastet lys over. Bogen er på trods af sine kun 228 sider meget indholdsrig. Og den kommer rundt om mange temaer, fx kristenlivet som en vandring, modgang, lidelse, kamp og oaserne. Med sidstnævnte menes tilgivelsen og det kristne fællesskab.

Bogen er gennemsyret af en sund bibeltro og roseniansk forkyndelse og sjælesorg, og det er flot, at Lohse, der ikke har direkte rødder hos Rosenius, udgiver bogen. At læse bogen er på mange måder som at sidde til et bibelkursus på Luthersk Missions Højskole og blive talt til hjertet. Man får udlagt, hvordan det står til med mit hjerte, og hvor jeg skal gå hen, hvis det skal blive bedre.

Men dette betyder samtidig, at man skal være varsom med at læse bogen for hurtigt, fordi man kan tænke: "det har jeg hørt før", og så ræser man igennem uden

at opdage dybden og omfanget af det, der bliver forkyndt. For mig har det været godt ikke bare at læse, men også lytte og tage imod.

En af bogens store styrker er, at Dagfinn Solheim ofte citerer forfattere som Luther, Arndt, Scriver, Hauge og Rosenius, for at nævne nogle af de vigtigste. Det gør, at bogen ikke kun er aktuell, men også er blivende, fordi dens budskab har bestået tidens test. Han har også et grundigt afsnit om fromhedsliv i den lutherske tradition, som er meget givende.

Jeg vil opfordre alle, der kæmper med helliggørelsen, til at købe denne bog og læse den langsomt. Ikke mindst er den oplagt for folk, der har forkynderopgaver. Bogen vil uden tvivl være klagende og god medicin for et anfægtet hjerte.

Kyskhed; Et ord der nærmest lugter af gammel ost.

AF ELLEN H. OG NICOLAJ WIBE

Den nøgne sandhed om seksualitet

Lauren F. Winner

Credo, 2011

232 sider, kr. 249,95

Kan man blive ved med at skrive bøger om sex? Ja, vist kan man det. Og der er stadig plads til flere.

Men er man træt af al den fokus på sex, så skyldes det i hvert fald ikke mængden af så gode bøger som *Den nøgne sandhed om seksualitet*.

Ingen udenomssnak

Forfatterinden har valgt at lukke bogen op ved at dele ud af sine egne seksuelle erfaringer. Derfra kaster hun sig ud i det ene vanskelige felt efter det andet. Det gøres med livserfaringens tyngde, den kristne tros overbevisning og med mange samtaler og foredrag om dette emne i bagagen. Seksualitet tager form efter de briller, den betragtes med. Der kan tjenes penge på sex. Reklamer og film ved, hvordan man tiltrækker opmærksomhed. Bare selve ordet sex kan for mange have en magnetisk effekt i sig. Begynder præsten sin prædiken med at sige sex, så skal vi nok se en menighed, der kan folde ørerne ud. Bogen er dejlig fri for tomgangssnak, udenomssnak og alenlange anekdoter og cases. På sin egen ligefremme og frimodige facon, taler hun frit fra leveren om sa-

gerne. Bliver aldrig hverken lummer, trist eller forudsigelig. Hun holder sig milevidt fra "ting, der bare skal siges". Lidt fordi hun ikke selv har en oprindelig kristen baggrund, men måske mest fordi hun er så reflekteret, at hun ikke behøver andet end sine egne ord.

Værdien af kyskhed

Begrebet *kyskhed* fylder en del i bogen. Et ord der nærmest lugter af gammel ost. Men forfatteren vælger at hive kyskheden frem i lyset, fordi hun mener, det er et ord og et begreb, der må genopdages. Og det gør hun overbevisende. Ingen lugt af noget gammelt. Tværtimod. Kyskhed trækkes frem af skabet som en ædel sag, og hun gør sig umage med at argumentere og forklare, hvorfor kyskhed er en værdi, der ikke skal smides ud. Denne bog er værdifuld for ugifte, gifte, gifte på første eller 20. år. God for alle og enhver der synes, at sex er værd at fordybe sig i. Og så er den god for os forældre, der kan opleve det vanskeligt at tale med vores store børn om seksualitet. Dels giver den os frimodighed til at tale ordentligt og nuanceret om seksualitet, og dels vil den være en god gave at give til sin modne søn eller datter.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet